

Kjartan Hoydal leggur frá sær:

Yvirskot í fiskivinnuni merkir færri arbeiðspláss

– Skal fiskivinna geva nakað íkast til samfelagið so mugu tær fríu marknaðarkreftirnar sleppa at ráða. Hetta merkir at vit mugu minka um flotan fyri at vinnan kann geva yvirskot og tað merkir eisini færri arbeiðspláss. Men gevur fiskivinnan yvirskot, so avkastar hon eisini pening, sum kann seta annað virkseml í gongd í Føroyum, sigur Kjartan Hoydal, sum gevst á fiskivinnustovuni komandi mikudag

JUSTINUS EIDESGAARD
KALMAR LINDENSKOV

Komandi mikudag er seinasti arbeiðsdagur hjá Kjartani Hoydal, sum fyrirsitingarleiðari fyri okkara fiskivinnuumsiting og aðrari vinnu. Harvið leggur ein tann mest sentrali embætismaður í Tinganesi, fyrribils, frá sær. Hann hevur fingið farloyvi og fer í annað starv í útnefndum starvinum.

Kjartan Hoydal hevur hildið til á loftinum í húsum, sum handilsforvaltarin helt til í fyr. Litla fundarhólið hjá honum, hevur verið skrivstova hjá Jákup Nolsøe, handilsforvaltara, bróðir Nolsøyar Páls. Loftið hevur eisini verið nýtt til annað, eitt sindur meira ónniligt, virkseml. Heilt fram í fimtiárinum í hesi öldini, varð tað nýtt sum fongul og fleiri klivar vóru á loftinum. Í dag verða avgerðir um at byrgja skip inni í kossum á landgrunninum tiknar á hesum lofti. Kanska ikki avgerðir, heldur útkaft til stíkingarnar, sum síðan landsstýrið setir sitt stempel undir. Beint undir halunum á Kjartani, í niðaru hæddini, situr tann til eina hvørja tíð verandi landsstýrismaðurin í fiskivinnuálagnum. Í dag eitur hann Ivan Johannesen.

Kjartan er embætismaður og hann er ein maður, sum hevur havt nógvá makt tey 10 árin, hann hevur sitið í Tinganesi. Hann hevur verið munandi betri inni í viðurskiðunum enn politikkararnir og tað hevur hann mangan sýnt, tá hann hevur trinið fram í fjølmáðunum.

Av útbúgving er hann fiskifróður og tá hann tók við starvinum, sum leiðari av fiskivinnustovuni í Tinganesi, 1. februar 1986, fegnaðust fiskifrøðingarnir á fiskirannsóknarstovuni. Endiliga høvdu teir

fingið ein av sínum egnum landsins fiskivinnuumsiting.

– Starvið byrjaði við, at eg skuldi vera fyrirsitingarleiðari á fiskivinnustovuni. Nú fevnir henda stova eisini um aðra vinnu og í dag eri eg nógv meira bureaukratur enn fiskifrøðingur, sigur Kjartan Hoydal.

Marknaðarkreftirnar

Aðrenn vit reika viðari í prátinum, sigur Kjartan sína hjartans meining um um okkara heimliga flota.

– Hann er alt ov stórir og politikkararnir eru ein forðan fyri at okkara fiskivinna gevur yvirskot. Tær fríu marknaðarkreftirnar sleppa ikki at ráða. Tað verður nærmast lóggiðvið fyr, at vit skulu hava eina ovstóran flota. Vit hava av nógv skip í Føroyum. Um fiskivinnan skal vinna pengar, so má flotin skerjast og tað merkir færri arbeiðspláss á sjónum. Men gevur fiskivinnan yvirskot, so avkastar hon pening til at seta annað virkseml í gongd í landinum. Og hetta virkseml gevur arbeiðspláss. Vit siggja tað aðrastaðir í heiminum. Høvuðsvinnan verður laga til, soleiðis at hon vinnur pening, um síðan settir annað virkseml í gongd, sigur Kjartan Hoydal.

– Tað hevur verið ein tung leið fyri flotan, at fara í gongd aftur, aftaná skræðlið í 1992. Men vit mugu nú ansa eftir ikki at gera somu feilir aftur. Toska og hysustovnurin er í menning og meira verður at fáa komandi árin. Men fara nú politikkararnir at geva alt leyst aftur og geva fleiri veiðuloyvir, so er sama skilið. Flotin er ovstórir í dag, sjálvt til munandi stórir kvotir av føroyagrunninum. Eg skilji ikki, hví føroyskir politikkarar eru so

bangnir fyri, at lata tær fríu marknaðarkreftirnar ráða. Lat hesar avgera hvussu flotin skal siggja út, gev teimum frið, sigur Kjartan Hoydal.

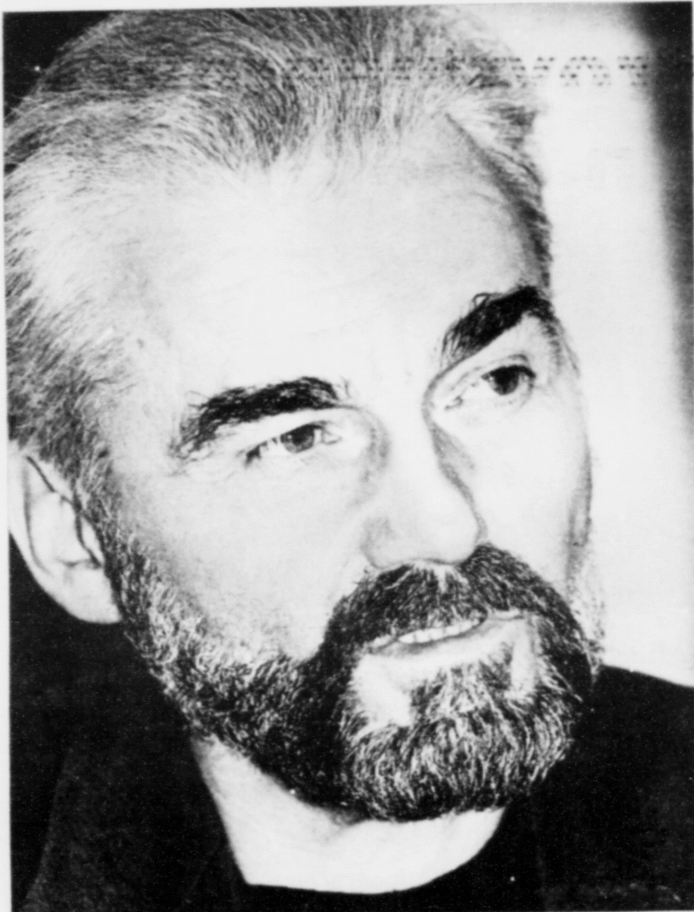
Kvoturnar rigga ikki

– Okkara verandi kvotuskipan riggar ikki. Orsøkin er einföld, og lítill umsetilgheit er í henni. Skal ein hava kvotu, so má eisini bera til at handla við teimum. Tað ber ikki til at tillaga ein flota eftir tí tilfeingið, sum svimur í sjónum, um tú ikki fær handlað við kvotunum. Høvuð ein skipaigari av litið av kvotu, so skal hann antin hava møguleika at keypa meira, ella skal hann hava møguleika at selja sína kvotu og figgjarliga sleppa gott frá tí, sigur Kjartan Hoydal.

– Eg veit væl, at vandin við handilskvotum er, at tær enda á fáum hondum, men hetta mugu vit liva við, skal vinnan geva pening. Tað ber eisini til politiskt, at fyrirbyrgja, at partan av landinum ikki heilt verða við sviðsod, sigur Kjartan Hoydal.

– At hava eina kvotuskipan við so lítla umsetilgheit sum okkara førir við sær, at skipanin heldur ger fortroð enn gagnar. Hon kann ikki virka. At so lítill umsetilgheit er í kvotuskipanini er ein politisk avgerð. Í upprunauppskotinum var munandi meira umsetilgheit, sigur Kjartan Hoydal.

– Sjálvur eri eg ikki tilhangari av kvotuskipanum. Henda skipan er politiskt trumfað í gjøgnum. Eg haldi, at tað ber til at finna eina loysn, sum er fullt so fræg sum verandi kvotuskipan og arbeið verður við hesum í Tinganesi, sigur Kjartan Hoydal.

Lívið í kuffertinum

Tað er ikki heilt av tilvild, at skemtiteknarin Óli Petersen plagar at teknað skógvarnar hjá Kjartani í kuffertalíki.

Tað munna vera fáir føroyingar, sum hava ferðast so nógv fyr, tað almenna, uppá landsins besta, sum Kjartan Hoydal.

– Tað sum eg gleði meg mest til í nýggja starvinum er at eg sleppi frá at ferðast. Eg eri so inniliga troytur av at ferðast. Eg havi verið burturstaddur millum ein triðing og helvtina av árinum, seinastu tiggju árin. Sjálv ferðingin er keðilig, men at sita við eitt samráðingarbord er spennandi, sigur Kjartan Hoydal.

Føroyar hava sínamilum fiskiveiðisáttmála við sjey lond og eitt samveldi. Umframt luttaka føroyingar í fimm millumlandastovnum.

Seinastu tiggju árin er hend tann broytingar, at samráðingarnar ganga meira fyr seg á embætismannastigi. Tað er bert Ísland sum enn nýtir politikkararnir í samráðingunum. Embætismenninir hava fingið eina samráðingarheimild og teir tingast síðan vegna politikkararar.

– Eg haldi, at hetta er ein effektivari skipan. Samráðingarnar gerast heldur ikki so drúgvur, tí vit kunnu ikki fara longur enn heimildin røkkur. Tóuliga man hava gingist, tí eg havi ikki enn upplivað, at politisku myndugleikarnir hava vrakað eitt úrslit, sum vit

eru komnir fram til, sigur Kjartan Hoydal.

Russar eru teir bestu

– Av teimum londum, sum eg havi tingast við eru russar teir lættastu at fáast við og ES er klárt teir tyngstu. Hetta kemst av at bæði russar og føroyingar hava havt stóra nýttu av sínamilum sáttmálunum. Svartkjafturin hevur havt stórt virði fyr russar og toskurin í Barentshavinum hevur havt stóran týðning fyr føroyingar. Orsøkin til, at so striltið hevur gingist við ES er, at tað sum embætismenninir koma á samt um skal góðkennast av fimtan londum. Tí gongur so striltið, sigur Kjartan Hoydal.

– Eg haldi, at tað hevur havt stóran týðning, persónliga sambandið, eg havi fingið við persónarnar, sum hava við fiskiveiðisamráðingarnar at gera, sigur Kjartan Hoydal.

– Seinastu árin eru ikki hendar so stórar broytingar í fiskiveiðisáttmálum. Einasta landið sum vit hava fingið nakað fyr einki frá í seinastuni er Ísland. Fyrr fingi vit eisini svartkalva frá Kanada, uttan at lata nakað afturfyr. Men frá øllum hinum londunum verður fiskur latin fyr fisk, sigur Kjartan Hoydal.

– Eina sannroynd havi eg gjørt hesi árin. Fer ein kvota niður, so er næstan ógjørligt at fáa hana upp aftur. Tó fingi vit lut í økingini av toskakvotuni í

Barentshavinum, serliga frá russum. Men svartkjaftkvotan hjá teimum undir Føroyum minkaði heldur ikki, tá toskakvotan fór niður í einki í Barentshavinum. Her hevur verið talan um eina javnvág, sigur Kjartan Hoydal.

Hentleikaskip onga framtíð

Kjartan Hoydal hevur ikki stórar vónir til framtíðina hjá hentleikaskipum. Hann heldur at við slíkum skipum er talan um løtuvinning.

– Eg eri tilhangari av skipaðum fiskiskapi. Føroyar er eitt lítið land og vit tapa, sum kríggi verður um fiskivinnu. Tað er munur á, tá eitt nú ES vil trumfa sín vilja í gjøgnum. Vit koma longest undir skipaðum viðurskiðum, sigur Kjartan Hoydal.

– Eg haldi, at tað var órættvist at landstýrið fekk skylduna fyr at hentleikastrolararnir við føroyskum áhugamállum fiskaðu í Smoguni. Hetta tóku norðmenn eisini við í fiskiveiðisamráðingarnar. Landsstýrið hevði ongan leiklut í hesum máli, sigur hann.

– Politikkurin hjá fleiri landsstýrum hevur verið at vit skulu hava frítt at fiska uttanfyri 200 fjórðingum. Men nú hevur løgtingið álagt landsstýrinum at ganga burtur frá »havenes frihed«. Løgtingið er gingið longur enn ST-konventionin um veiðu á víðum havi og tað haldi eg er skilagott, sigur Kjartan Hoydal.